

κ. Σάθκ; παρδέχεται τὸν Λουκάνην Ζακύνθιον, ἀλλὰ ἐν τοῖς αὐτοῦ Προλεγομένοις τῆς ἀνδιημοσιεύσεως τῆς ἐπιτόμου μετὰρράσεως τῆς Ἰλιάδος τοῦ Λουκάνην, λησμονῶν ὅτι ἔγραψε καὶ ἐπιρρίπτων κατὰ τοῦ σεβάστου Χιῶτη ἀδικούς, μουρῆς, τοῦ Λουκάνην πατρίδα δὲν παρδέχεται τὴν ἀδελφὴν Ζάκυνθον. Ἄλλ' ἐνῶ ὁ κ. Σάθκ; δὲν ἠδύνατο ν' ἀποδείξῃ πατριδα τοῦ Λουκάνην οὔτε τὴν Κέρκυραν 32] διὰ τί ἀρὰ γε ἐξυβρίζει τὸν κ. Χιῶτην; Χερὶν τῆς ἀληθείας, λέγω ὅτι ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἐπὶ πῦλὸν ἐνησχολήθη, ἀλλ' οὔτε εἰς τὰ τῆς Κερκύρας χερτοφυλακείας, οὔτε ἀλλαχοῦ ἠδυνήθη ἐισέει: νὰ εἶρω τι, δι' οὗ νὰ ποδείξω ὅτι ὁ Λουκάνης; εἶνε συμπολίτης μου.

Σημειωτέον δ' ὅτι ἡ κερκυρικὴ οἰκογένεια τοῦ Λουκάνην, ἀπὸ τοῦ 1110 ἀνεγράφη μετὰ τῶν Κερκύρας εὐπατριδῶν.

Ἐ. Ζακύνθος, τῆ 12 Δεκεμβρίου 1878

Ο ΓΑΜΒΕΤΤΑΣ.

Ἐν τῇ ἐν Παρισίοις ὁδοῦ τῆς ἀρχαίας κωμωδίας; διελθὼν θὰ παρετήρησε παλαιὰν οἰκίαν, φέρονταν ἄνω χαμηλὸν ἀνάγλυφον καὶ καφνεῖον ἀντικρὺ ὀλίγον ὑψηλόν. Τὸ μὲν, τὸ μόνον ἐστὶ λείψανον τοῦ ἐν τῷ παρωχημένῳ αἰῶνι Γαλλικοῦ θεάτρου, τὸ δὲ, τὸ καφνεῖον ἐστὶ Πρόκοπος, ἔνθα μετέβαινον οἱ εὐρυσταί; καὶ οἱ ἐγκυκλοπαιδισταί τοῦ XVIIου αἰῶνος, ὅπως συνομῶσται, πίνοντες θερμὸν οἶνον. Ὁ ἐκεῖ ὑπηρετῆς δείκνυσιν ἔτι ἐν τῷ πρὸς τ' ἀριστερὰ δώματι τράπεζαν ἐκ μαρμάρου ἐρυθροῦ, ἐρ' ἧς διαβεβαίωσι ὅτι ὁ Βολτ'ιρ συνέθιζε νὰ γράρῃ δὲν εἶναι τις ὑπόχρεως νὰ πι-

στεύσῃ τοῦτο· ἀλλ' αἰρετώτερον νὰ μὴ ἐκράσῃ τις κρίσιν ἐναντίαν, ὅπ' ὄψιν ἔχων τὸ ἐξ Ἀμερικῆς πλήθος, ἐρχόμενον ἐκεῖ, ἵνα ἴδῃ τὰ λείψανα.

Ἄλλως δ' ἐστὶ ἐξέβαιον ὅτι ὁ Βολτ'ιρ ἔγραφεν ἐν τῷ καφνεῖῳ, οὗ ὁ δ' Ἀλκιμπερ, ὁ Διδερῶ, οἱ δύο Κορμπιγιὸν καὶ ὁ Ρουσσῶ ἦταν πέλ'αται· ὁ δὲ Μαρμοντέλ πρὸς ἀποτροπὴν τῶν πολλὰκις κερκυκλούντων αὐτὸν κατασκόπων τῆς ἀστυνομίας ἐπενόησεν εἰδικὸν λεξικόν, ἐν ᾧ αἱ λέξεις Μαργκότ, Ζαθὸτ καὶ Ζεινετὸν ἐδήλου ψυχὴν, Ἰρησκείαν κ' ἐλευθερίαν.

Ἡ φήμη τοῦ καφνεῖου Προκόπου σήμερον σχεδὸν ἐξέλιπεν· ἀλλ' ὁ ἐπισκεπτόμενος αὐτὸ πρὸ δώδεκα ἐτῶν πρὸς τὴν ἐπέεραν θὰ συνήντα ἐκεῖ νέον, ἴσως προωμισμένον νὰ καταλίπη ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοσοῦτο θαθεῖα ἔχνη, ὅσον ὁ ἀγαθὸς Μαρμοντέλ, καὶ πολλῶ μᾶλλον· τότε ἐκεῖνος δὲν ἦτο ἡ νεαρὸς; Γάλλος, δικηγόρος, ἄνευ ὑποθέσεων, τυρλὸς τὸν ἕνα ὀρθαλιὸν, μελαγχροινὸς, καταγωγῆς Ἰταλικῆς, ταπεινῶς ἐνδεδυμένος κ' ἔχων φωνὴν ἠχηρὰν, ὡς περ χαλκῶς.

Ἡ φωνὴ αὕτη ἦν οἶονεῖ τὸ μαγικόν μυστήριον τοῦ ἀνθρώπου τούτου· ὅτε ἐσιῶπα, οὐδὲν ἰδίᾳ τὸν διεκρίνον, ἀλλ' ἄμα νὰ ὀμιλῇ ἤρχιζεν ὁ δαίμων τῶν περὶ αὐτὸν φίλων ἀνηγείροτο ὡς ἐκ τιναχοῦ ἠλεκτρικοῦ· οἱ ἐν τῷ καφνεῖῳ περὶ τὰς τραπέζας καθήμενοι τότε ἔπειλον τὰ ὦτα, ἐν ᾧ ὁ διεσθυνητῆς; τεθροθυμένος προσέτρεχεν, ὅπως παρκαλέτη τὸν ὀρητικὸν ῥήτορα χαμηλότερον νὰ ὀμιλῇ ἕνεκα τοῦ... καὶ σιγὰ τῷ ἔλεγέ τι εἰς τὸ οὖς· ἀλλ' ὁ ῥήτωρ ἀνύψου τοῦ ὄμου; καὶ ὀσάκις τῷ ὑπεμίμνησκον τὸ φοβερὸν ὄνομα τοῦ κυρ. Πιέτρη.

Ἐν τῷ ῥήτωρ ἐκράτει ἀνὰ χεῖρας ἐσπερινὴν ἐφημερίδα, περιέχουσαν λόγον, ἀπαγγελλέντα ὑπὸ τινος τῶν τριῶν καὶ εἴκοσι βουλευτῶν τῆς ἀντιπολιτεύσεως; ὡς τοῦ Ἰουλίου Φάβρου τοῦ Ερνέστου Πικάρδ, οἵτινες παρὰ τῷ νο-

32) Ὁ; γνωστὸν, τινὰς νομίζουσι τὸν Λουκάνην Κερκυραῖον.

μοθετικῶ σώματι ἀντετάσσοντο πρὸς τὸ φλυαροῦν σμήνος τῶν τσιρακίων τοῦ Ῥουέ· ἀνεγίνωσκε τὸν λόγον ἄπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ὑπὸ ἐνθουσιαδῶν ἐπευφημιῶν συνοδευόμενος, χωρὶς νὰ προσέχη τοὺς ἀκούοντας αὐτὸν κατασκόπους· μετὰ τὸ πέρας τῆς ἀναγνώσεως κατέθετο τὸ φύλλον· τὰ μετὰ ζύθου ποτήρια ἐκενοῦντο ταχύτερον ἢ ὡς ἡ περίστασις ἀπῆτει, καὶ ὁ νεαρὸς δικηγόρος εἶτα ἀπήγγελλεν λαμπρὰς παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν ἀναγνωσθέντων, καὶ ἀνέπτυσσεν ὅ,τι αὐτὸς θὰ ἔλεγε καὶ θὰ ἐπραττεν ἐν ὁμοίᾳ περιστάσει· οἱ δὲ φίλοι τότε δὲν ὑπεμεθίων, ἀλλὰ διώρων ἐν αὐτῷ τὴν πεποιθήσιν, πείθουσιν αὐτοὺς περὶ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ φίλου των, ἃν εὕρισκεν εὐνοϊκὴν περὶστασιν.

Ἡ ἀγαθὴ περίστασις δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐπιφανῆ καὶ τοῦ Γαμβέττα τὸ ὄνομα ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ κατέστη περιδίζον ἀπὸ τοῦ ἐνὸς μέχρι τοῦ ἑτέρου ἄκρου τῆς Γαλλίας.

Τοῦτο δὲ, ἐπειδὴ ἐν ἐποχῇ, ἐν ἣ ὁ συμπολιταὶ του ἔζον ὑπὸ τῷ ἐφιαλτην τοῦ γωροφίλακος καὶ τοῦ δικαστοῦ Δλεσβώ, οὗτος ἔσχε τὸ θάρρος ἐν πλήρει δικαστηρίῳ, καὶ αὐτοῦ τοῦ Δλεσβώ παρισταμένου, νὰ εἶπῃ ὅτι « ἡ Γαλλία ἐσύρθη εἰς ἐνέδραν ὑπὸ τοῦ Λουδοβίκου Ναπολέοντος, ὡς ὑπὸ ληστοῦ, καὶ ἐσφαγιάσθη. »

Καὶ ὁ Ῥοσεφόρ ὁμοιοτρόπως προέβαλε τὴν αὐτοκρατορίαν διὰ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ Φανού του· ὁ δὲ Παραδὸλ τοιοῦτον ἐπραξε καὶ πρὸ τοῦ Ῥοσεφόρ, δημοσιεύσας ἄρθρον, ἐπενεγκὸν τὴν διακοπὴν τοῦ Κυριακοῦ ταχυδρόμου, ἐν ᾧ παραβάλλει τὴν Γαλλίαν πρὸς μεγάλην κυρίαν, ἐξευτελιζομένην μέχρι τοῦ νὰ καταστῇ ἐρωμένη τοῦ ἀμαξηλάτου της· ἀλλ' ὁ Ῥοσεφόρ καὶ Παραδὸλ ἦσαν ἀπλοῖ ἐφημεριδογράφοι, λησμονούμενοι, θραυομένης τῆς γραφίδος των· ἐν ᾧ τοῦ Γαμβέττα, ὄντος δικηγόρου, ἦτο δυσχερὲς νὰ βύσσει τὸ στόμα, ἄλλως δὲ παρίστατο ἐν ᾧ

καιρῷ ἡ ἀντιπολίτευσις ἐνεδειτο ὑπερμάχου κρατερωτέρου ὧν εἶχε· διότι ὁ μὲν Ἰούλιος Φάβρος ὄρητικὸς καὶ πλήρης θερμότητος δὲν προέβαιεν ἀρκοῦντως, ὁ δὲ Πελλετὰν οὐλεῖ μετ' ἐνθουσιασμοῦ, ὁ Ἰούλιος Σίμων ὡς καθηγητῆς, ὁ Πικάρδ ὡς εὐφυής, ὁ Θιέρς ὡς κοινοβουλευτικὸς, ὁ δὲ Γαμβέττας ἦτο ἀθλητῆς· περιεφρόνει ἅπαντα τὰ ὑπὸ τῆς ῥητορικῆς διδασκόμενα σχήματα, ἐχεφρόνεται δεξιᾶ καὶ ἀριστερᾶ, ἐγρονθοκόπει ὅ,τι εἶχεν ἐνώπιόν του εἴτε βιβλίον, εἴτε πῖλον, εἴτε βῆμα· ἐξηκόντιζε τὴν φωνὴν διὰ παραδοξωτάτων ἀντηχήσεων, μετέπιπτεν ἀμοιβαίως ἀπὸ τοῦ ἐροντόδου εἰς τὸ χαμηλόν· κωφὸς τις θὰ τὸν ἐξελάμβανεν ὡς παράφρονα, ἀλλ' ὁ ἀκούσας αὐτὸν δὲν ἠδύνατο νὰ τὸν λησμονήσῃ· ἡ εὐγλωττία του περιεῖχεν ἅπασαν τὴν ἐνάργειαν, τὸ πῦρ τὸ θάρρος τῆς νεότητος· οὐδέποτε ἐζῆτει ἀπορῶν λέξεων· τοιαύτας εἴλκυεν ὡς ἐτύγχανε· πᾶσα φράσις του, πλουσία ἐκ χρωματισμῶν καὶ καλλιτεχνικῶν εἰκόνων παρίστα τὴν μεσημβρίαν, ὅτι ἐγεννήθη τῷ τῷ δροσερόν, ζωηρόν, ἔμφυγον αὐτοῦ ὕφος πολλὰκις μετρωρετο εἰς θαυμάσιον ὕφος αἰσθήματος καὶ κάλλους.

Ἡ γαλλικὴ γλῶσσα οὐδένα ἔχει λόγον, ὁμοιάζοντα πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ Γαμβέττα ἀπαγγελθέντα πρὸ τοῦ ἐπανορθωτικοῦ δικαστηρίου κατὰ τὴν ζοφεράν μεταμεσημβρίαν τοῦ δεκεμβρίου 1868. ἡ ὑπόθεσις δὲν εἶχε σπουδαιότητα· προῦκειτο περὶ κατηγορίας ἀπλῆς ἐναντίον ἐφημερίδος, ἀνοιξάσης δημοεισφορῶν κατάλογον πρὸς ἀνέγερσιν μνημείου ἐπὶ τῶν θυμάτων τῆς 2ας δεκεμβρίου· μόνος ὁ Γαμβέττας ἠδυνήθη νὰ περιβάλῃ τοιαύτην σπουδαιότητα πολιτικῆς ὑποθέσεως· ἐν βραχεῖ ἡ ὁμιλία του μετεβλήθη εἰς ἐντελῆ κατηγορίαν κατὰ τῆς δευτέρας αὐτοκρατορίας καὶ ἐπενήργησεν ὡς σάλπιγξ ἐπὶ τοῦ φιλελευθέρου κόμματος.

Ἐβδομάδας τινὰς βραδύτερον ὁ Γαμβέττας, ὅστις δὲν ἦτο πλέον δικηγό-

ρος ἄνευ ὑποθέσεων, ἄγνωστος καὶ κακῶς ἐνδεδυμένος, ὡς εἶδομεν αὐτὸν ἐν τῷ καφενείῳ, ἔτυχε θριαμβευτικῆς ὑποδοχῆς ὑπὸ τοῦ λαοῦ τῆς Ἰσλῆς, οὗ τὸ εὐοούμενον ὄργανον, καὶ ἔνθα μετέβη ἵνα τὴν χειραφέτησιν ὑπερασπίσῃ· μετὰ τινὰ εἴτα ἐβδομάδα ἢ ὑπεράσπισίς του, τ' ὄνομά του ἐξετυπώθησαν διὰ σπινθηροβολούντων χαρκτηῶν εἰς ἀπίρους ἀγγελίας, αἷτινες κατέκλυζον τοὺς Παρισίους καὶ τὴν Μασσαλίαν, παροτρύνουσαι τοὺς φιλελευθέρους τῶν δύο πόλεων ν' ἀποστείλωσιν εἰς τὴν βουλὴν τὸν ἀρχηγὸν τῶν ἀδιαλλάκτων· ἴσως ἢ λέξις αὕτη, ἣτις εἶναι ἰδική του, δὲν ἔχει ἀρμονίαν, ἀλλ' εἶναι μεστὴ ἐκφράσεως, σημαίνουσα: πόλεμος ἄπαστος πρὸς τὴν καθεστῶσαν κυβερνήσιν.

Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τὴν τότε τινὲς λέγοντες· «διαλλαγῶμεν πρὸς τὴν αὐτοκρατορίαν, ἂν ἐπιτρέψῃ ἡμῖν ὅ,τι ζητοῦμεν»· ἦτοι· ἰδοὺ εἰς τυχοδιώκτης, ἰπρὸ δεκαοκταετίας ἀφαρπάσας τὰς ἐλευθερίας μας· ἀλλ' ἀφοῦ ἐδυνήθη ταῦτες ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον νὰ κρατῆ, ἄς παραδεθῶμεν ὅτι ἐπέστη ἡ στιγμή νὰ τῷ προσφέρωμεν τὴν χεῖρα, ἀρκεῖ νὰ μᾶς ἀποδώσῃ τινὰς αὐτῶν.

Ἄλλ' ὁ Γαμβέττας ἀπηξίωσε νὰ συγχρωτισθῆ πρὸς ἀνθρώπους, σκεπτόμενους ὅπως ἀγενῶς· ἔθηκε δ' ἀξίωμα· τι ὁ σφετεριστῆς, ὁ τὸν ὄρκον παραβλάσας, δὲν ἐδικαιοῦτο νὰ βασίζεται ἐπὶ τῆς ὑποστηρίξεως ἀνδρῶν, ἐχόντων ὕψις ἀρχὰς, καὶ διεκήρυξεν εἰς τὴν ἐπέσασα γωνίαν τῆς Γαλλίας ὅ, οὕτως ἔδει νὰ σκέπτονται, διεκρίνων οὕτω τὴν ὄργην πάντων τῶν ἀγαθῶν ἠθικο-θεολόγων, οἳτινες δὲν ἠποδοῦνται νὰ δικαιολογῶσι τὰ ἐγκλήματα καὶ τὰς δολοφονίας, ἀρκεῖ νὰ ἐπιβάλλωνται πολιτικὸν χαρακτῆρα, οἳτινες δικαιοδοτοῦσι τὴν προσβολὴν τῶν καιωμάτων ἑκατομμυρίων πολιτῶν καὶ τῆς ζωῆς μυριάδων.

Βεβαίως αἱ παρ' αὐτοῦ διατυπωθεὶς γνώμαι δὲν εἶναι πάντοτε συμ-

περάσματα Γαλιηναίας κρίσεως καὶ αἵματος ψυχροῦ ἀνθρώπος, περιεργάμενος ἀπὸ ἐνὸς ὀμίλου εἰς ἕτερον, ἐλκύνων τὰς ψήφους τῶν συμπολιτῶν του, προσλαμβάνει τὰς ιδιότητας καὶ τοὺς τρόπους τῶν τῆς ἀγορᾶς ῥητόρων. Ὁ Γαμβέττας δὲν ἐδυνήθη ν' ἀπαλλαγῆ τῆς ὀλεθρίας ταύτης ἐπιρροίας· ἅμα ἐφθάνεν εἰς τὴν ἐλλογικὴν του περιφέρειαν ὑπισχνεῖτο πρὸς τοὺς ἐκλογεῖς μείζονας ὠφελείας καὶ προνόμια, πλείονα ἐλευθερίαν καὶ μείζονας μισθοὺς· ἀλλὰ τότε ῥητέον ὑπὲρ τοῦ Γαμβέττα ὅτι, καὶ εἰ ὑπεσχέθη ποτὲ νὰ προσφέρῃ πρῶτας καὶ ἐσπέρας πρὸς ἕκαστον Γάλλον ἠρτυμένον καπνιστικὸν καὶ φιάλην οἴνου τοῦ Πομάρδ, ἀφ' ἧς ἡ δημοκρατία ἰδρύεται, δὲν ὑπεσχέθη τοιαῦτα, ὁσάκις δὲν εἶδύνατο ὑσυνειδήτως καὶ νὰ τὰ πραγματοποιῆ.

Ὁ πρὸ τοῦ πολέμου ὀμίλων πρὸς τὸν Γαμβέτταν, ἔτι μὴ ὄντα ἡ βουλευτὴν ἀπλοῦν, ἐξεπλήσσετο ἐπὶ τῇ ὑπερφυῖ αὐτοῦ σταθερότητι· ἀπὸ τῆς στιγμῆς, ἐν ἣ κατήρηστο τοῦ βήματος, ἀσθμαίνων καὶ μὲ τὴν κόμην ἔτακτον μετὰ κεραυνόβολον λόγον, ἐν ᾧ ἀνέκραξε πρὸς τὸν Ὀλιβιέρ: «ἀνεχόμεθα σᾶς καὶ τὸ συνταγματικὸν σας πολίτευμα, ὡς γέφυραν, ἣτις θὰ μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς τὴν δημοκρατίαν, ἀλλ' οὐδὲν πλέον,» μέχρι τοῦ νῦν παρίστησι χαρακτηριστῆρα ἀπροσποίητον καὶ ἀνυπόκριτον· ἂν ὑψηλίσσετο πολιτικὸν ἀντίπαλον, τὰ κοινοβουλευτικὰ ἐπιθετὰ δὲν εἶχε πρῶτα ἀνὰ στόμα· ἐγγελα ταραχωδῶς, ἤρπαζε τὴν χεῖρα ἀντὶ νὰ τὴν ἐγγίξῃ καὶ πολλάκις ἠγείρετο ἀπὸ τῆς θέσεώς του μέχρι τῆς ἀριστερᾶς ἄκρας ἐκπλήκτου δαμένοντος τοῦ προέδρου Σνέϊδερ, σφοδρὰ διατάραξις, ἐξ ἧς ὡς εἶς ἀνθρώπος ἀνεπήδων οἱ ἐντῆ Βουλῆς, ἔργα θυρωροῦ ἐπιτελοῦντες καὶ ἡγεμοὶ διαμένοντες· ὅτε αἱ διενέξεις καθίσταντο βιαιότεραι, τὰ τῆς ἀριστερᾶς μέλη εἶλκον τὰ κράσπεδα τοῦ ἱματίου του, παρακαλοῦντες νὰ καθῆσθαι, οἱ δ' ἐν τοῖς ἀκροατήρισις πολῖται ἀπῆρ-

γοντο οἰκαδὲ ἐκπληκτοί, λέγοντες καθ' ἑαυτούς: «εἶναι ἐντελῶς ἐστερημένος σπουδαιότητα, δὲν εἶναι σοβαρὸς ἀνθρώπος.»

Ὁ Γαμβέττας τοῦ 1872 εἶναι ὅλως διάφορος· ἡ ἐξουσία διήλθε διὰ τῶν χειρῶν του, τὸ αἷμα ἐχύθη ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμούς του καὶ ἡ συκοφαντία οὐκ ἐφείσατο αὐτοῦ· ποιεῖται ἔτι θρυγμὸν τινα, ὅς λέων προσβλήθῃς καὶ κραυγάζει μετὰ τόνου ἰσχυροῦ· «εἶναι ψευδής,» ὅτε ἐκ μίσους βουλευτῆς τῆς δεξιᾶς ρίπτει πρὸς αὐτὸν φαρμακερὸν βέλος· ἀλλ' ἐν γένει ἤδη κατέστη τοσοῦτο σοβαρὸς, ὅσον θὰ ἐπιθύμει οἷος-δήποτε ἀρωματοπώλης τῆς ἑσδοῦ Ἁγίου Διονυσίου ἐνδύεται δὲ μετ' ἐπιμελείας. Τοιαύτη μεταβολὴ εἶναι ἀρεστὴ εἰς πλείστους σώφρονας πολίτας, οἵτινες εὐχαρίστως θὰ τὸν ἔβλεπον τῆς δημοκρατίας πρόεδρον, ἀλλὰ θὰ ἐφρίσσον, ἂν τὸν ἔβλεπον καταλαμβάνοντα τὴν ἔδραν τοῦ προέδρου ἄνευ χειροκτιῶν.

Ἄλλ' ὁ Γαμβέττας θ' ἀναδειχθῆ πρὸς δρὸς τῆς δημοκρατίας.

Ἰπὸ τὸ κύμα τῶν στηλιτεύσεων, ὑπερ οἱ θοναπαρτισταὶ ἐπ' αὐτὸν κατευθύνουσιν, ἐπευφημοῦντων τῶν ἀδαῶν, τῶν προωρισμένων νὰ ὑλακτῶσιν, ὅσάκις τις γαγγίξῃ, φαίνεται πως διὰ παντὸς ευθιζόμενος ὁ πρῶν δικτάτωρ· ἀλλ' ἡ πολιτικὴ συνίσταται εἰς ἀμπατιν καὶ παλίροϊαν· ἤδη δὲ πολλοὶ τῶν Γάλλων, καὶ ἐκ τῶν ἀντιπάλων τοῦ Γαμβέττα, σιωπηρῶς ὁμολογοῦσιν ὅτι ἡ δικτατορία τοῦ Τοῦρς ἐδύνατο νὰ κριθῆ παρὰ τῶν μεταγενεστέρων ἤττον αὐστηρὰ τῶν ἀμερολήπτων ἐφημεριδογράφων, τροφίμων τοῦ Chisdélurst.

Βεβαίως ὁ Γαμβέττας ἐπραξε σφίλμα· ἀλλὰ τί δεικνύει τοῦτο; ὅτι δὲν διαφέρει ἐντελῶς τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν τοῦ παρελθόντος καὶ μέλλοντος· δὲν ὁμιλοῦμεν περὶ τῶν παρόντων, διότι τούτου καταφανεστάτην ἀπόδειξιν παρέσχεν ὁ στρατάρχης Μάκ-Μαδὸν ἀπὸ τῆς 16 μαίου μέχρι σήμερον.

Θὰ ἦν τοῦλάχιστον δίκαιον ν' ἀναγνωρίσωμεν ὅτι ἂν ἡ ἐξουσία, ἦν ὁ Γαμβέττας διεχειρίσατο, ἦν ἀναθεθεμένη εἰς ἀνθρωπὸν ἐμπαθῆ καὶ σκληρὸν, θὰ ἐποιεῖτο χρῆσιν ταύτης, ὅπως ἀποκόψῃ πολλὰς κεφαλὰς, αἵτινες νῦν εἰσι προσκεκολλημέναι ἐπὶ τῶν ὤμων τῶν κατόχων τῶν ἂν ἔτι ὁ Γαμβέττας ἀνελάμβανεν τινα τῶν συνδίκων ἐκείων, τῶν ὑπαλλήλων καὶ γενικῶν συμβούλων τῆς αὐτοκρατορίας, οἵτινες ἀπαύστως ἐξώρριζον τοὺς πολίτας ν. μὴ διαπληκτίζωνται «χάριν τῆς δημοκρατίας,» οὐδὲ χάριν τῶν φαύλων τῶν βουλομένων νὰ ἐπαναγάγῃσι τὴν δημοκρατίαν τοῦ 93,» καὶ ἂν μετεχειρίζετο αὐτοὺς, ὡς οἱ δικτάτορες τῆς τελευταίας ἐκάντονταστηρίδος, ἢ ὡς τῆς Βοναπάρτης τῶν ἡμερῶν μας, θὰ ἐξωμάλυνε τὴν ὁδὸν τῆς ἐξουσίας καὶ θὰ προσεκτάτο φήμην πολιτικοῦ ἀνδρός· ἀλλ' ἀποπτύσας τὴν χρῆσιν τοιούτων τρόπων, εἰ καὶ προχείρων, ὅπως αὐξήσῃ τὴν φήμην του, καὶ περιφρονησας τὰς πρὸς αὐτὸν ἐκτοξευθείσας εὐτελεῖς καὶ ἀτίμους ὑβρεῖς παρὰ τῶν ἤττον δικαιομένων νὰ ρίπτωσιν ἐπὶ τινος τὸν λίθον, κατέθηκε τὴν ἀρχὴν, οὐδαμῶς βουληθεὶς νὰ ἐπωφεληθῆ ταύτης· τοῦτό ἐστι γεγονός· δυνάμενον καὶ μόνον νὰ φράξῃ τὸ σπυρὶ τῆς συκοφαντίας.

Βραχύτατα γινώσκουμεν περὶ προγόνων τοῦ Γαμβέττα, εἰ καὶ πλὴν περὶ αὐτῶν ἐρρήθησαν· ἐγέννηται παρὰ τῷ διαμερίσματι Λότ, ἐν τῇ λίγνῃ Κάσρς, τῇ 30ῇ ἑκτωβρίου 18

Ἐλέχθη δὲ καὶ ἐδημοσιεύθη ὅτι καὶ τὸ γένος ἐκ Γενουηνοῖων· ἀλλ' εἰ δὴ τὸ εὐγενὲς ἢ μὴ τῶν προγόνων οὐδαμῶς παρεκάλυσεν αὐτὸν νὰ πρῆξῃ ὅ,τι κατώρθωσεν, οἱ φίλοι διέτυπωσαν διαφόρους περὶ τούτου θεωρίας, καὶ νῆς δὲ διετέθησαν νὰ πιστεύσωσιν τι πατέρα ἔσχεν ἑαυτῶν.

Ἐνεγράφη ἐν τῷ δικηγορικῷ καταλόγῳ τῶν Παρισίων τῷ 18⁹⁰. Ἐν γένει δὲ θεωρεῖται πολυε

κατέχει ὅμως γνώσεις πλείστας ἰκανὰς νὰ περιποιήσωσι τιμὴν πρὸς πάντα πολυμαθῆ· πολλάκις ὁμιλεῖ περὶ ἑαυτοῦ ὡς περὶ πολιτικοῦ 'Ηρακλέους'· καὶ ὅμως δὲν εἶναι ῥωμαλέος, ἀλλ' ἀσθενοῦς κράσεως· πρὸς ἀπόδειξιν δὲ τοῦ σταθεροῦ του χαρακτήρος καὶ τῆς ἀκάμπτου αὐτοῦ θελήσεως ἀναφέρεται τόδε τὸ παράδοξον ἀνέκδοτον.

Παῖς ὢν, κηδεμονευόμενος ὑπὸ προσώπων, ἅπερ δὲν ἠγάπα, ἔγραψε πρὸς τὸν πατέρα του ὅτιαν μὴ μετεκάλει αὐτὸν παρ' ἑαυτῷ θὰ ἐξώρυσσε τὸν ἕτερον τῶν ὀφθαλμῶν· ὁ πατὴρ δὲν προσέσχε προσηκόντως πρὸς τὸ ἀπίστευτον ἄγγελμα καὶ ὁ νεαρὸς Γαμβέτας ἔσχε τὸ θάρρος νὰ πραγματώσῃ τὴν ἀπειλήν του· ἐκ τούτου διατελεῖ τυφλὸς τὸν ἓνα ὀφθαλμόν.

Μετὰ βραχὺ δικηγορικὸν στάδιον ὑπεδείχθη βουλευτὴς ἐν Μασσαλία καὶ Παρισίοις· προέκρινε τοὺς Παρισίους· τὸ ἐκλογικὸν δὲ τοῦτο διαμέρισμα εὔρετοσοῦτον ἐπίπονον κ' ἐπίμοχθον, ὥστε ἠναγκάσθη ἐπὶ μῆνας πολλοὺς νὰ οἰκουρῇ πάσῃων τὸν λάρυγγα.

Ὁ πρῶτος αὐτοῦ λόγος, ἀληθῶς ἀξιοσπουδάστος, ὃ πρὸ τοῦ νομοθετικοῦ σώματος ἀπαγγελεῖς, ἦν σφοδρὰ προσβολὴ τοῦ δημοψηφίσματος· ὁ δεύτερος ζωνρὰ διαμαρτυρήσεις ἐναντίον τῆς φυλακίσεως τοῦ Ροσεφό· κατ' ὀλίγον μετέσχε τῆς ἐναντίον τοῦ κατὰ τῆς Πρωσσίας πολέμου ὀργανωμένης ἀντιστάσεως, καὶ ἀπέκρουσε πάσας τὰς προτάσεις τῆς διεθνοῦς, ὅπως δηλ. τεθῆ ἐπὶ κεφαλῆς ἐπαναστάσεως, διεγερθησομένης ἅμικ τῇ ἀπὸ τῶν Παρισίων ἀπελεύσει τοῦ αὐτοκράτορος.

Μετὰ τὴν ἐν Σεδὰν καταστροφὴν ἀνεβιβάζετο τὸ κόμμα τοῦ Γαμβέττα· οὗτος παραυτίκα ἀνεδείχθη ἐκ τῶν δραστηριωτέρων μελῶν τῆς κυβερνήσεως ἐπὶ τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης· αὐτὸς ἐκύρωσε τὴν περὶ συγκαλίσεως τῶν ἐκλογικῶν συνελεύσεων ἀπόφασιν, διέταξε τὴν τῶν ἐπαρχιακῶν συμβου-

λίων ἀνανέωσιν κ' ἐχορήγησε τῇ Παρισίῳ κοινότητι ὅμοια ταῖς λοιπαῖς τῆς Γαλλίας δικαιώματα. Τῇ 7ῃ Ὀκτωβρίου ἐκλεχθεὶς μέλος τῆς προσωρινῆς κυβερνήσεως τοῦ Τούρς, ἀπῆλθε τῶν Παρισίων δι' ἀεροστάτου κ' ἐπὶ μῆνας τέσσαρας τὴν ὑπερτάτην διεχειρίσατο ἀρχήν, μὴ διστασας ἅπασαν αὐτῆς ν' ἀναλάβῃ τὴν εὐθύνην.

Ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ διετέλεσεν ὑπουργὸς τοῦ πολέμου, τῶν ἐσωτερικῶν καὶ τῶν οικονομικῶν, καταπλήσων τὸν κόσμον διὰ τῆς ἀκαταπονήτου αὐτοῦ ἐνεργητικότητος. Ἐκ τοῦ μηδενὸς συνεκρότησε στρατοὺς κ' ἐφεῦρε πόρους ὅπως τοὺς διατηρῇ ἀντέστη μέχρι τέλους πρὸς τὰς ἐπιμόνοους τῶν συναδέλφων του ἐξοτρύνσεις, ἐπιζητούντων νὰ τὸν πείσωσι νὰ διαπραγματευθῇ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς· διεκήρυξε μάλιστα ἀένοχον κουφότητα τὴν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης ἐπιθυμίαν των· ὑπ' εὐθύνην των θὰ ἐξηκολούθει τὸν πόλεμον μέχρις ἐξαντλήσεως τῶν δυνάμεων, ἀν μὴ ὁ ἐπιτήδειος καὶ πανούργος Ἰούλιος Σίμων ἐντέχνως ἐματαίω τὰ σχέδιά του.

Μετὰ τὸ πῦρος τοῦ πολέμου ὑπεδείχθη βουλευτὴς ὑπὸ ἐξ διαμερισμάτων, εἶτα δὲ ὑπὸ τριῶν ἄλλων· ἢ πρὸς τὴν πολιτικὴν τοῦ Θιέρς προσέλευστίς του ἦν βῆμα συνετώτατον πρὸς διασκέδασιν τῶν περὶ ἀτομικῆς φιλοδοξίας ὑπογοιῶν καὶ πρὸς συσπείρωσιν τοῦ δημοκρατικοῦ κόμματος, ἥδη καταστάντος ἐθνικῆς πλειοψηφίας.

Ὁ ἀδιάλλακτος τοῦ Γαμβέττα πόλεμος πρὸς τὰ σφάλματα τοῦ Μάκ-Μαὺν καὶ τὰς συνεπείρας τῶν ἀνήγειρε τὰς ἐλπίδας, ἅς ἡ δημοκρατία ἀνέτιθετο ἐπὶ τοῦ ἰσχυροῦ τούτου ἀνδρός· τὸ δ' ἀδυσώπητον αὐτοῦ δίλημμα, «ἢ νὰ ὑποκύψῃ ἢ νὰ ἀπομακρυνθῆ» εἶναι ἢ λογικώτερα καὶ σπουδαιότερα καταδίκη τῆς προσωπικῆς ἐξουσίας ἐν Γαλλίᾳ.

(ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ).